

UOT: 338; 338.2; 65.01; 330.131

JEL: O 31; O 38

ƏLİYEV Ə. Q. *i.e.n.,
dos., şöbə müdiri*AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu,
*e-mail:*ŞAHVERDIYEVA R. O.
*böyük elmi işçi**e-mail: roza02@rambler.ru,*ABBASOVA V. Ə.
*böyük elmi işçi**e-mail: alovsat_qaraca@mail.ru*

MÜASİR İNNOVATİV STRUKTURLARIN YARADILMASINDA STRATEJİ PRIORİTETLƏRİN VƏ DÖVLƏT DƏSTƏYİ MEXANİZMLƏRİNİN FORMALAŞDIRILMASI

Xülasə

Məqalədə müasir şəraitdə innovativ strukturların yaradılması zərurəti göstərilmiş və onların cəmiyyətin inkişafındakı rolu əsaslandırılmışdır. İqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsi prosesində innovativ strukturlara qoyulan strateji tələblər, prinsiplər və prioritetlər təhlil olunmuşdur. İnnovativ strukturların formalaşdırılması üçün beynəlxalq, regional və yerli tövsiyələr ümumiləşdirilmişdir. Elmi-texnoloji və sosial-iqtisadi inkişaf aspektində, həmçinin xüsusu iqtisadi zonaların və sənaye klasterlərinin formalaşması fonunda innovativ infrastrukturun və mühitin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri elmi-nəzəri və metodoloji kontekstdən nəzərdən keçirilmişdir. İnnovativ strukturların prioritetləri, mexanizmləri, elementləri, əlaqələri, idarə etmə parametrləri və kriteriyaları müəyyənləşdirilmişdir.

Açar sözlər: *innovativ iqtisadiyyat, innovativ strukturlar, texnopark, biznes inkubator, klaster, yüksək texnologiyalar parkı, dövlət dəstəyi mexanizmləri, gələcək müəssisə, beynəlxalq və regional təşkilatlar*

GİRİŞ

Dünya iqtisadiyyatında müşahidə edilən tendensiyalara müvafiq olaraq əksər qabaqcıl və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yeni tipli innovativ strukturların yaradılması kifayət qədər aktual xarakter almışdır [1,2,3]. İnnovasiyaların müxtəlif fəaliyyət sferalarına görə formalaşmasının və tətbiqi problemlərinin araşdırılması və innovasiya fəaliyyətinin daha da sürətləndirilməsi ilə bağlı müvafiq tədqiqat işləri yerinə yerinə yetirilmişdir [4].

Son onilliklərdə bir çox ölkədə iqtisadiyyatın əsas hərəkətverici qüvvəsi kimi istehsal və xidmət strukturlarına, onların fəaliyyətinin təkmilləşməsinə ciddi diqqət yetirilmişdir. Göstərilən qurumların daha da innovativ əsarlarda inkişaf etdirilməsi üçün dövlət proqramlarında müvafiq müddəalar, tələblər, prioritetlər işlənmişdir. Dövlət səviyyəsində qəbul olunmuş belə sənədlərdə ayrı-ayrı hallara və vəzifələrə müvafiq olaraq innovativ strukturlara, sistemlərə olan strateji tələblər və prinsiplər göstərilmişdir (şəkil 1). İnnovativ struk-

turların fəaliyyətində əsas idarəetmə parametrlərinin müəyyənləşdirilməsinə, onun idarəetmə modelinin konseptual strukturunun və icra mexanizmlərinin işlənilməsinə olan ehtiyac həmin sahədəki tədqiqatların davam etdirilməsini zəruri etmişdir [5].

Ona görə də müxtəlif xarakterli, təyinatlı, səviyyəli innovativ strukturlara hazırkı dövrdə və perspektivdə dövlət səviyyəsində yürüdü-ləcək tələblərin, eləcə də onların fəaliyyətinin stimullaşdırılması və tənzimlənməsi məqsədi ilə formalaşdırılan dövlət dəstəyi mexanizmlərinin sistemləşdirilməsi, ümumiləşdirilməsi və elmi-nəzəri cəhətdən əsaslandırılaraq inteqrativ formada təkmilləşdirilməsi zəruridir.

İnkişaf Konsepsiyasının innovativ strukturlara strateji tələb və prinsipləri

Konsepsiyanın başlıca strateji məqsədlərindən biri mövcud imkanları və resursları nəzərə almaqla Azərbaycanda davamlı iqtisadi artımı təmin etmək üçün səmərəli idarəetmə sis-

teminə malik olan modern müəssisələr şəbəkəsi yaratmaqdır.

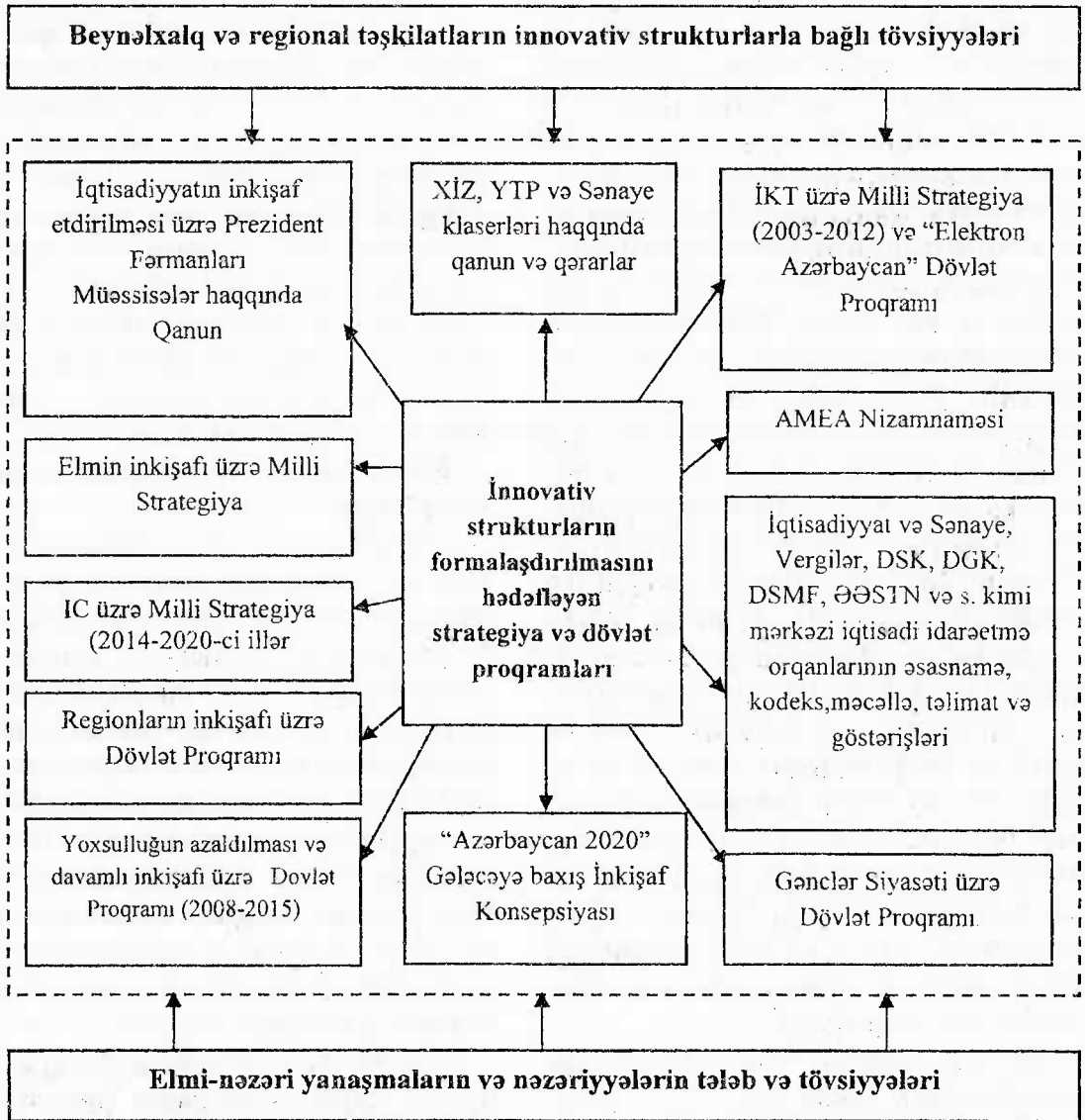
Hazırki dövrdə ölkə iqtisadiyyatının aparıcı müəssisələrinin elmə və biliyə əsaslanan texnologiyalara malik olması və onların innovasiyalardan daha çox istifadə etməsi üçün bir sıra islahatlar və layihələr həyata keçirilmişdir [6].

Konsepsiyadan aydın olur ki, əksər müəssisələrdə innovasiya fəaliyyətinin genişləndirilməsi ölkədə elmə, biliyə, İKT-yə və texnologiyaya əsaslanan iqtisadi proseslərin for-

malaşması üçün əlverişli zəmin yaradacaqdır. Sənaye müəssisələrində innovasiya yönümlü texnologiyaların daha geniş tətbiqi üçün stimullaşdırıcı tədbirlər görülməkdir, ixtisaslaşmış və ümumi təyinatlı sənaye şəhərcikləri və məhəllələri yaradılacaqdır. İqtisadi inkişafda mövcud potensialı nəzərə almaqla hər bir iqtisadi-coğrafi rayon üzrə sənaye klasterlərinin və şəhərciklərin tərkibinə daxil olan yeni tipli innovativ müəssisələrin qurulması hədəflənir.

Şəkil №1

İnnovativ strukturların formalaşdırılmasını hədəfləyən strategiya və dövlət proqramları

İnnovasiyaya, innovativ sahibkarlığın inkişafına, innovativ müəssisələrə investisiya qo-

yuluşu üçün əlverişli şəraitin yaradılması, yeni icra mexanizmlərinin yaradılması və

aktiv istehsal proseslərinin davamlı inkişafı üzrə tədbirlər həyata keçiriləcək və müvafiq infrastruktur formalaşdırılacaqdır.

Müəssisələrdə innovasiya fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün zəruri icra mexanizmlərinin yaradılması və tətbiqi məqsədilə dövlət dəstəyi tədbirləri reallaşdırılacaqdır. İnnovasiya sahibkarlığının inkişaf etdirilməsi və yeni tipli fəaliyyət növlərinin və məhsullarının inkişafına və onların kommersiya əsasında reallaşmasına əlverişli mühit formalaşdırılacaqdır. Elm tutumlu məhsulların və texnologiyaların işlənməsi və tətbiqi üçün texnoloji mərkəzlər, texnoparklar və innovasiya zonaları yaradılacaqdır. Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin tələblərinə uyğun olaraq yeni bilik və texnologiyaların yaradılmasını, istifadəsini, mənimsənilməsini və yayılmasını təmin edən özünə məxsus milli innovasiya sistemi və onun müvafiq infrastrukturunu formalaşdırılacaqdır.

İnformasiya cəmiyyətinin inkişafında innovativ infrastrukturun formalaşdırılması

İnformasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün Milli Strategiyada respublikanın mövcud iqtisadi durumu və son onillikdə İKT sferasındakı vəziyyət təhlil olunaraq göstərilmişdir ki, ölkədə davamlı iqtisadi artıma və tərəqqiyə nail olmaq üçün qeyri-neft sektorunun inkişafı hesabına iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və diversifikasiyası həyata keçirilməlidir. Bu məqsədlə ümumi daxili məhsulun tərkibində, həmçinin dövlət büdcəsinin formalaşdırılmasında təbii ehtiyatlar amilinin azaldılması, təbii resurslardan asılılığın zəiflədilməsi və qeyri-neft amilinin üstünlüyünün təmin edilməsi, eləcə də iqtisadiyyatda innovasiyaların tətbiqinin genişləndirilməsi üçün güclü stimullaşdırıcı tədbirlərin motivasiya mexanizmlərinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur. Ölkədə yüksək texnologiyalar sektorunun yaradılması və inkişaf etdirilməsi strategiyanın əsas məqsədlərindən biri hesab olunur.

Strategiyada aşağıdakı məsələlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur [7]: 1)İKT, informasiya və biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatın daha da inkişaf etdirilməsi; 2)yüksək texnoloji məhsulların və xidmətlərin yaradılması; 3)innovativ, elmi-texniki fəaliyyətin və mo-

demləşmə proseslərinin sürətlənməsi və dəstəklənməsi; 4)rəqabətqabiliyyətli İKT məhsul və xidmətlərinin, elmtutumlu texnologiyaların və yüksək texnoloji məhsulların yaradılması və onların istehsalının artırılması; 5)investisiyaların və intellektual mülkiyyətin müəllif hüquqlarının qorunması; 6)İKT sferası üzrə mövcud məhsul və xidmətlərinin rəqabət və ixrac potensialının artırılması; 7)əlverişli iqtisadi mühit yaradılması məqsədi ilə xüsusi vergi və gömrük rejimlərinin formalaşdırılması və tətbiqi; 8)yeni innovasiya şirkətlərinin yaradılması hesabına böyük elmtutumlu və yüksək texnoloji məhsulların işlənilməsi və istehsalı; 9)yeni bilik və texnologiyaların işlənilməsi və tətbiqi üçün texnoparkların, texniki mərkəzlərin, biznes inkubatorlarının və digər innovasiya strukturlarının formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi; 10)yüksək texnologiyaların, o cümlədən kosmik sənaye, biotexnologiya, elektronika, yeni informasiya texnologiyaları, nano və nüvə texnologiyalarının yaradılması və inkişaf etdirilməsi; 11)İKT iqtisadiyyatının və elektron ticarətin inkişaf etdirilməsi; 12)intellektual informasiya sistemlərinin və yeni tipli idarəetmə sistemlərinin formalaşdırılması və tətbiqi.

Elmin inkişaf etdirilməsində innovativ strukturlar

“Azərbaycan Respublikasında 2009-2015-ci illərdə elmin inkişafı üzrə Milli Strategiya”da göstərilmişdir ki, qloballaşma dövründə mövcud intellektual potensialın qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi zəruridir [8]. Hazırda elm sahəsində idarəetmə sisteminin və elmi infrastrukturun modernləşdirilməsinə, elmi tədqiqat müəssisələrinin maliyyələşdirilmə mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsinə, yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasına, elmin, təhsilin və istehsalın inteqrasiyasına, elmin informasiya təminatının gücləndirilməsinə və beynəlxalq elm məkanına inteqrasiyasına ehtiyac artmışdır.

Elmi-texniki potensialı qorumaq və gücləndirmək, biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatı inkişaf etdirmək baxımından Milli Elmlər Akademiyasının da qarşısına muhum vəzifələr qoyulmuşdur. AR Prezidentinin 2014-cü il 11 dekabr tarixli 386 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq

edilmiş Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının yeni Nizamnaməsində innovasiyaların inkişafıyla bağlı Elmlər Akademiyasının fəaliyyətinin əsas məqsəd və vəzifə istiqamətləri kimi aşağıdakılar göstərilmişdir [9]: 1) ölkədə innovativ iqtisadiyyatın yaradılması məqsədi ilə elm və istehsalat arasındakı əlaqələri gücləndirmək, tətbiqi elmi araşdırmaların bazarın tələbatına müvafiq aparılması üçün zəruri mexanizmləri yaratmaq; 2) innovasiya fəallığının yüksəldilməsi yolu ilə rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalının stimullaşdırılması, innovasiya fəaliyyətinin həyata keçirilməsi üçün zəruri mexanizmlərin qurulması, innovasiya potensialının səmərəli istifadəsi və inkişafının təmin edilməsi məqsədi ilə tədbirlərin işlənilməsi və həyata keçirilməsi; 3) innovativ sahibkarlıq və onunla bağlı və yeni fəaliyyət növlərinin inkişafı üçün əlverişli mühitin yaradılması ilə yanaşı, qabaqcıl texnologiyaların transferi və mənimsənilməsi istiqamətində tədbirlər həyata keçirmək; 4) elmtutumlu məhsulların və texnologiyaların işlənilməsi və tətbiqi üçün texnoparklar, innovasiya zonaları, inkubasiya xidmətləri, texnologiya transferi mərkəzlərinin təşkilinə elmi metodoloji dəstək vermək; 5) qabaqcıl dünya təcrübəsindən istifadə etməklə, informasiya cəmiyyətinin tələblərinə uyğun olaraq, Azərbaycanda yeni bilik və texnologiyaların istifadəsini, mənimsənilməsini və yayılmasını təmin edən innovasiya sistemini formalaşdırmaq; 6) elmin nailiyyətlərinə əsaslanan yüksək texnologiyalı istehsalat sahələrinin və müəssisələrinin yaradılmasına kömək etmək; 7) elmi tədqiqat işlərini fundamental elmin və müasir dünya elminin, texnikasının və texnologiyalarının prioritet inkişaf istiqamətlərinə uyğunlaşdırmaq, elmi tədqiqatların və innovasiya siyasətinin səmərəsini artırmaq; 8) dövlət elmi-texniki tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi, yeni texnika nümunələrinin və yeni texnologiyaların yaradılması üzrə tətbiqi elmi tədqiqatlar aparmaq, təcrübə-konstruktor işlərini və innovasiya siyasətini həyata keçirmək; 9) elmi nailiyyətlərin tətbiqi yolu ilə məhsul istehsalı, elmi-texniki xidmətlər göstərilməsi və innovasiya fəaliyyətinin digər formalarının inkişafı üçün müəssi-

sələrin yaradılmasında hüquqi və fiziki şəxslərə köməklik göstərmək.

Qeyd etmək lazımdır ki, hazırkı dövrdə inkişaf etmiş və etməkdə olan hər bir ölkənin davamlı iqtisadi yüksəlişinin təmin edilməsi ilk növbədə həmin ölkədə elmin müasir tələblərə uyğun inkişaf etdirilməsini tələb edir. Çünki, iqtisadi sferada innovasiyalara əsaslanan inkişaf istiqamətlərinin müəyyən edilməsi, insan kapitalının formalaşması, intellektual potensialdan səmərəli istifadə edilməsi, elmi-tədqiqat işlərinin nəticələri, rəqabətə davamlı məhsul istehsalı, həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi və s. bu kimi bir sıra aktual problemlərin həlli məhz elmin və elmi biliklərin inkişaf səviyyəsindən asılıdır. İnkişaf etmiş ölkələrdə milli sərvətin əsas hissəsini insan kapitalının təşkil etməsi də elmin inkişafının, başqa sözlə informasiya və biliklər iqtisadiyyatının təzahürüdür [10].

Avropa Birliyi Komissiyasının qəbul etdiyi "Gələcəyin müəssisəsi" Konsepsiyasının (European Factories of the Future Research Association (EFFRA) Factories of the future FOF) [11] mahiyyəti gələcəyin müəssisəsinin strukturuna və fəaliyyətinə aid olan bir sıra elmi-texniki tövsiyələrin verilməsidir. Bu konsepsiyada Avropada böyük sosial problemlərin həlli üçün istehsalın əsas şərt olması göstərilmişdir. Müəssisənin istehsal potensialının əhəmiyyətliyi əsaslandırılmış və müəssisənin innovativ istehsal imkanlarının artırılması istiqamətləri təhlil olunmuşdur.

Yüksək Texnologiyalar Parkı (YTP) innovativ struktur kimi

Ümumiyyətcə təyinatından və formasından asılı olmayaraq bütün müəssisələrin yaradılması və fəaliyyəti üçün bir sıra ümumi tələblər və tövsiyələr mövcuddur. Bunlar Azərbaycan Respublikasının Müəssisələr haqqında 1 iyul 1994-cü il № 847 tarixli Qanununda Müəssisələrə qoyulan tələblər [12] kimi formalaşdırılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 15 may tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş Texnologiyalar parkı haqqında Nümunəvi Əsasnamə dövlət tərəfindən innovativ struktur kimi texnologiyalar parklarının yaradılması, idarə edilməsi və onların fəaliyyə-

yətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələləri tənzimləyir [13].

“YT Park” informasiya və kommunikasiya texnologiyaları, telekommunikasiya və kosmos, enerji səmərəliliyi sahələrində tədqiqatlar aparılması, yeni və yüksək texnologiyaların hazırlanması üçün zəruri infrastruktur, maddi-texniki bazası və idarəetmə qurumları olan innovativ strukturdur [14]. Onun yaradılması məqsədləri iqtisadiyyatın davamlı inkişafı və rəqabət qabiliyyətinin artırılmasından, müasir elmi və texnoloji nailiyyətlərə əsaslanan innovasiya və yüksək texnologiyalar sahələrinin genişləndirilməsindən, elmi tədqiqatların aparılması və yeni texnologiyaların işlənilməsi üzrə müasir komplekslərin yaradılmasından ibarətdir. Yaradılma məqsədlərindən və fəaliyyət istiqamətlərindən də göründüyü kimi “YT Park”ın ən müasir infraqurum malik innovativ struktur kimi formalaşdırılacağı gözlənilir. Texnologiyalar Parkında onlara təqdim olunan innovasiya layihəsinin qiymətləndirilməsi, elmi tədqiqatların və təcrübə-konstruktor işlərinin həyata keçirilməsi, innovasiya məhsulunun hazırlanması və onların tətbiqinə dair təkliflərin verilməsi məqsədi ilə Ekspertlər Şurası yaradılmışdır [15].

Sənaye klasterlərində innovativ strukturlar

Klasterlər - eyni və ya bənzər sektorda fəaliyyət göstərən, əlaqəli və bir-birini tamamlayıcı fəaliyyət sahələrinin müəyyən coğrafi bölgədə yerləşməsi ilə meydana gələn, ümumi infrastruktur, texnologiya, vahid bazar, işçi qüvvəsi və xidmətləri paylaşaraq qarşılıqlı ticarət əlaqələrinin qurulması, kommunikasiya və digər imkanlara malik olan sahibkarlıq subyektlərindən ibarət sistemlərdir [16, 17].

Innovativ klasterlərin formalaşmasında əsasən aşağıdakı iştirakçılar yer alır: 1)kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri; 2)xidmət tədarükçüləri (özəl və dövlət); 3)təhsil və araşdırma mərkəzləri; 4)sahibkarlıq qrupları (assosiasiyalar); 5)böyük sahibkarlıq subyektləri; 6)maliyyə qurumları və banklar; 7)qeyri-hökumət təşkilatları (QHT-lər); 8)dövlət strukturları; 9)innovativ sahibkarlıq subyektləri; 10)elmi-tədqiqat mərkəzləri; 11)İKT mərkəzləri və s.

Klasterləşmə prosesini şərti olaraq 4 mərhələyə bölmək olar [17]: 1)müəssisələrin bir regionda fəaliyyəti. Bu mərhələdə bir-biri ilə heç bir əlaqəsi olmayan və istehsal olunan məhsulu bilavasitə istehlakçılara çatdıran müəssisələr hər hansı bir regionda fəaliyyət göstərir. 2)yeni yaranmağa başlayan klasterlər. Bu mərhələdə klasterlərin təşkil olunacağı sahə müəyyənləşdirilir. Müəssisələrin fəaliyyətlərinin təsadüfi şəkildə formalaşması ilə, regionda mövcud olan təbii sərvətin ətrafında öz-özünə klasterlər yaranır. 3)inkişaf etməkdə olan klasterlər. Bu mərhələdə digər sosial mexanizmlərin köməyi ilə klasterlərin inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur. 4)formalaşmış klasterlər. Bu zaman klasterin tam formalaşması başa çatır, şirkətlər, təhsil müəssisələri, sənaye palataları və digər qurumlar klaster çərçivəsində harmoniyalı şəkildə fəaliyyət göstərirlər.

İnnovativ sənaye parkları

Ölkə sənayesinin keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsinə təkan vermək məqsədilə innovativ sənaye texnoparklarının yaradılması başlıca prioritet kimi müəyyənləşdirilib. Sumqayıt texnologiyalar parkı bu istiqamətdə reallaşdırılan ilk kompleksdir. Sənaye parkının yaradılmasının məqsədləri [14]: 1)innovativ və yüksək texnologiyalar əsasında rəqabət qabiliyyətli sənaye istehsalının inkişafı, xidmətlərin göstərilməsi üçün münbit şəraitin yaradılması və bu sahədə sahibkarlığın dəstəklənməsi. 2)iqtisadiyyatın, o cümlədən qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafının təmin edilməsi.3)ölkənin yerli və xarici investisiyalar üçün əlverişliliyinin artırılması. 4)əmək qabiliyyətli əhəlinin istehsal sahəsində məşğulluğunun artırılması.

Bu məqsədlərin həyata keçirilməsi hesabına yaxın gələcəkdə sənaye müəssisələrində innovasiya yönümlü texnologiyaların tətbiqi stimullaşdırılacaq, ixtisaslaşmış və ümumi təyinatlı sənaye şəhərcikləri yaradılacaqdır. Bunun ən real yolu güclü elmi-texniki yeniliklərə, innovasiyalara, İKT-yə əsaslanan iqtisadiyyatdan keçir. Ona görə də ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyini təmin etmək, xarici dövlətlərdən asılılığını minimuma endirmək, habelə idxalı azaltmaq, istehsal olunan məh-

sulların rəqabətə davamlılığını artırmaq və ixracatı çoxaltmaq üçün innovativ əsaslara malik olan sənayeləşmə prosesini sürətləndirmək labüddür.

Sosial-iqtisadi inkişaf proqramlarında innovativ infrastrukturun təkmilləşdirilməsi

"Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın əsas məqsədi ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafı, iqtisadiyyatın diversifikasiyası, regionların sürətli inkişafı istiqamətində tədbirlərin davam etdirilməsi, xüsusi ilə regionlarda müvafiq infrastrukturun və sosial xidmətlərin daha da yaxşılaşdırılmasından ibarətdir [18]. Sənayenin inkişafı siyasətinə uyğun olaraq, regionlarda yerli xammala əsaslanan sənaye müəssisələrinin fəaliyyəti modernləşdiriləcəkdir. 2008-2015-ci illərdə Azərbaycanda yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf üzrə Dövlət Proqramında makroiqtisadi sabitliyi saxlamaqla və qeyri-neft sektorunu tarazlı inkişaf etdirməklə davamlı iqtisadi artımın təmin edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişafa nail olmaq sahəsində qəbul edilən prioritet istiqamətlər aşağıdakılardır [19]: 1) makroiqtisadi səviyyədə sabitliyin təmin edilməsi; 2) qeyri-neft sektorunun inkişafı, regionlarda əhalinin gəlirlərinin artırılması, əlverişli biznes şəraitin yaradılması vasitəsilə yoxsulluğun azaldılmasına istiqamətlənmiş iqtisadi inkişafın təmin edilməsi sahəsində olan tədbirlər.

Bundan başqa bir sıra müvafiq dövlət sənədlərində və birbaşa iqtisadiyyata aid olmasa da müvafiq müddəalar vardır. Məsələn üçün "Azərbaycan gəncliyi 2011-2015-ci illərdə" Dövlət Proqramının əsas məqsədi gənclər siyasətini daha da inkişaf etdirmək, gənclərin menecment sahəsində fəal iştirakına şərait yaratmaq, gənc mütəxəssislərin işlə təminatı və digər sosial-iqtisadi problemlərinin həlli olsa da bu proqrama görə gənclərin yüksək səviyyəli təhsil almaları üçün zəruri imkanların təmin edilməsi; onların məşğulluğunun artırılması, əmək bazarının tələblərinə cavab verən rəqabətə davamlı gənc kadrların hazırlanması; idarəetmədə səviyyəli və bilikli gənclərin sayının artırılması; gənclər arasında innovativ

sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi; gənclərdə yeni kreativ düşüncə tərzinin formalaşdırılması, onların idarəetmə və elmi-tədqiqat yönlü fəaliyyətə cəlb edilməsi; gənclərin regionların sosial-iqtisadi inkişafından faydalanması üçün müvafiq işlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur [20].

NƏTİCƏ

Aparılan təhlillərdən aydın olduğu kimi innovativ strukturlarda innovasiyaların tətbiqi formaları, növləri, innovasiya mərhələləri və dövriyyəsi kimi məsələlər aydınlaşdırılmalıdır. İnnovativ strukturlarda idarəetmə mexanizmlərinin və idarəetmə sistemlərinin işlənilməsi və tətbiqi ilə bağlı müvafiq işlər həyata keçirilməlidir. Yeni tipli müəssisələrin dayanıqlı olmaqla rəqabətqabiliyyətli, keyfiyyətli, ekoloji cəhətdən təmiz məhsul və xidmətlər istehsalı üçün onlarda innovativ istehsal texnologiyaları və təminat sistemləri yaradılmalıdır. İstehsal proseslərində müəyyən nəzarət və monitoring sistemlərinin, adaptiv və intellektual sistemlərin işlənilməsinə üstünlük verilməlidir. Dinamik inkişafa nail olmaq üçün idarəetmə prosesinin tam avtomatlaşdırılması həyata keçirilməlidir. Etibarlılığın artırılması istiqamətində intellektual sistemlərin işlənilməsinə, keyfiyyətin yüksəldilməsində qərarların qəbulunu dəstəkləyən sistemlərin tətbiqinə ciddi diqqət yetirilməlidir. Yeni iqtisadi mühitdə yaradılacaq innovasiya yönümlü strukturlarla bağlı rəsmi dövlət sənədlərində qoyulan məsələlərin elmi nəzəri və metodoloji cəhətdən təhlili, həmin strukturların idarə olunması proseslərində innovativ kriteriyaların və parametrlərin daha dəqiq müəyyənləşdirilməsinə kömək edir. Bu isə həmin müəssisə və təşkilatlarda innovasiyalıq dərəcəsinin artırılmasına daha əlverişli inkişaf variantlarının seçilməsinə, elmi tədqiqat fəaliyyətinin səmərəli kommersionlaşdırılmasına yeni imkanlar yaradır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Р.М.Алгулиев, А.Г.Алиев. Некоторые аспекты формирования ИКТ-ориентированных национальных инновационных систем. Проблемы современной экономики. Евразийский меж-

дународный научно-аналитический журнал. 2011 г. №4. с. 1-8.

2. Ю.В.Воскресенская. Требования инновационной экономики к современным компаниям. Вестник ИЭ РАН. №3. 2015. с. 177-182

3. Р.М.Алгулиев, А.Г.Алиев. Основные направления академической и инновационной деятельности в развитии сферы ИКТ в Азербайджане. Ukrainian journal Ekonomist. №5. May. 2013. с. 30-34

4. R.M.Alguliyev, A.G.Aliyev, R.O.Shahverdiyeva. The content of innovations and structural analysis of their features in the formation of information economy. Life Science Journal 2014; 11(12): p. 119-125

5. Ə.Q.Əliyev, R.O.Şahverdiyeva. İnnovativ strukturların fəaliyyətinin idarə edilməsinin konseptual əsasları. AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu. "İnformasiya cəmiyyəti problemləri" jurnalı. 2014, №1, səh. 33-42

6. "Azərbaycan - 2020: Gələcəyə Baxış" İnkişaf Konsepsiyası. Bakı, 29 dekabr 2012-ci il. www.president.az.

7. "Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün Milli Strategiya"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 02.04.2014-cü il. www.president.az

8. "Azərbaycan Respublikasında 2009-2015-ci illərdə Elmin inkişafı üzrə Milli Strategiya". Bakı, 10.04.2008-ci il. www.science.gov.az

9. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizamnaməsi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 11 dekabr tarixli 386 nömrəli Fərmanı. www.president.az/articles/13629

10. R.M.Əliquliyev, Ə.Q.Əliyev. Biliklər iqtisadiyyatına keçid mərhələsində İKT-yönümlü innovativ proseslərin təhlili. AMEA-nın Xəbərləri. Elm və innovasiya, 2010, №1, səh.13-20.

11. European Commission. Factories Of The Future Multi-Annual Roadmap For The Contractual Ppp Under Horizon 2020. Prepared by: European Factories of the Future Research Association (EF-FRA) a Manufuture Initiative.

http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies

12. Azərbaycan Respublikasının Müəssisələr haqqında Qanunu. 1 iyul 1994-cü il № 847. www.e-qanun.az/files/framework/data/9/f_9081.htm.

13. Texnologiyalar parkı haqqında Nümunəvi Əsasnamə. 15 may 2014-cü il.

www.president.az/articles/11748

14. Yüksək Texnologiyalar Parkının yaradılması haqqında. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı şəhəri, 5 noyabr 2012-ci il. №736. www.president.az/articles/6544

15. Texnologiyalar Parkının Ekspertlər Şurası haqqında Əsasnamə.

www.mincom.gov.az/media/xeberler/.../9757

16. Sənaye klasterləri haqqında.

www.senaye.gov.az

17. Young Sub Kwon. Innovation and Networks in Industrial Clusters: Empirical Results from Three Large Cities. Technopolis. 2014, pp.263-280. http://link.springer.com/4471-5508-9_14

18. "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı şəhəri, 27 fevral 2014-cü il.

mdi.gov.az/files/uploader/iqtisadi_inkişaf.doc

19. "2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. Bakı şəhəri, 15 sentyabr 2008-ci il. № 3043.

20. "Azərbaycan Gəncliyi 2011-2015-ci illərdə" Dövlət Proqramı. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. Bakı şəhəri, 7 iyul 2011-ci il. www.president.az/articles/2721

Алиев А. Г. к.э.н., доцент,
Институт Информационных Технологий НАНА,
Шахвердиева Р. О.,
Институт Информационных Технологий НАНА,
Аббасова В. А.

Формирование стратегических приоритетов и механизмов государственной поддержки по созданию современных инновационных структур

Резюме

В статье были указаны необходимость создания инновационных структур в современных условиях и обоснованы их роли в развитии общества.

Были проанализированы принципы, приоритеты и стратегические требования предъявляемые к инновационным структурам в процессе развития экономики. Обобщены международные, региональные и местные рекомендации для формирования инновационных структур.

Были обследованы с научно-теоретических и методологических и методологических точки зрения направления совершенствования инновационной инфраструктуры и аспекты научно на фоне формирования промышленных кластеров и специальных экономических зон.

Были определены приоритеты, механизмы, элементы, связи, параметры и критерии управления инновационных структур.

Ключевые слова: инновационная экономика, инновационные структуры, технопарк, бизнес-инкубатор, кластер, парк высоких технологий, механизмы государственной поддержки, будущее предприятие, международные и региональные организации

Aliyev A. G.,

Ph.D. in Economical Sciences

Institute of Information Technology ANAS,

Shahverdiyeva R. O.,

Institute of Information Technology ANAS,

Abbasova V. A.

Institute of Information Technology ANAS,

Formation of strategic priorities and mechanisms of state support for the creation of modern innovative structures

Abstract

The article indicated the need to create innovative structures in modern conditions and justified their role in the development of society.

We analyzed the principles, priorities and strategic requirements to the innovative structure in the process of economic development. Generalized international, regional and local recommendations for the formation of innovative structures.

There were a survey of scientific and theoretical and methodological point of view and methodological ways of improving the innovative infrastructure and scientific aspects on the background of the formation of industrial clusters and special economic zones.

Priorities were identified, mechanisms, elements of communication, the parameters and criteria for the management of innovative structures.

Keywords: *innovative economy innovative structures, technoparks, business incubator, clusters, high-tech park, mechanisms of state support, the future enterprise, international and regional organizations*

Daxil olub: 22.05.2015

Rəy verib: i.f.d. Məmməd-zadə E.